

Sosiaali- ja terveysministeriölle
Diaarinumero VN/12310/2024

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta (perusterveydenhuollon hoitotakuusta)

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta liittyen perusterveydenhuollon hoitotakuuseen.

Esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että 14 vuorokauden hoitoon pääsyn enimmäisajasta kiirettömässä perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa luovutaan 23 vuotta täyttäneiden osalta, ja hoitoon pääsyn enimmäisajaksi palautetaan aiempi kolme kuukautta. Vastaavasti ehdotetaan, että kiirettömässä perusterveydenhuoltoon kuuluvassa suun terveydenhuollossa luovutaan 23 vuotta täyttäneiden osalta voimassa olevasta neljän kuukauden hoitoon pääsyn enimmäisajasta sekä 1.11.2024 voimaan tulevasta kolmen kuukauden hoitoon pääsyn enimmäisajasta ja hoitoon pääsyn enimmäisajaksi palautetaan aiempi kuusi kuukautta. Liitännäismuutoksena pidennettäisiin myös lääkärin ja hammaslääkärin sekä erikoishammaslääkärin jatkokäyntien toteutumisen enimmäisaikoja. Kaikissa tapauksissa hoitoon tulisi kuitenkin päästä kohtuullisessa ajassa. Lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten osalta säilytettäisiin kokonaisuudessaan kiirettömän perusterveydenhuollon hoitotakuun nykysääntely. Ehdotettavat lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Onko vastaaja: Muu järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi: Lastensuojelun Keskusliitto

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot: Lucia Hakala, lucia.hakala@lskl.fi

Perusterveydenhuollon avosairaanhoidoa koskevat kysymykset

-

Perusterveydenhuollon suun terveydenhuoltoa koskevat kysymykset

-

Taloudellisia vaikutuksia koskevat kysymykset

-

Yleiset ja yhteiset kysymykset

Muut kommentit esitysluonnoksessa tehdyistä vaikutusarviosta.

Vaikutusten arvioinnissa ei ole riittävästi huomioitu, että oikea-aikainen hoitoon pääsy vähentää kustannuksia pitkällä aikavälillä. Tutkimusten ja hoidon viivästyminen saattaa johtaa oikea-aikaista hoitoa ja kuntoutusta laajempaan palvelutarpeeseen, asiakkaan terveystilan heikentymiseen ja toisaalta pitkät odotusajat voivat myös lisätä epätarkoituksenmukaista päivystyksen käyttöä, erikoissairaanhoidon tarvetta, sairaalajaksoja ja jononhallintaan liittyviä kustannuksia.

Kannatatteko 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon kiireettömän hoitoon pääsyn enimmäisajan muuttamista 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen?

Ei

Perustelut tälle:

Ehdotetut hoitotakuuajat ovat kohtuuttoman pitkät. Hyvinvointialueiden rahoitusten leikkaukset vaikeuttavat oikea-aikaisen perusterveydenhuollon toteuttamista.

Edellisen hallituskauden säädettäessä hoitotakuun parannuksista tavoitteena oli vahvistaa terveydenhuollon peruspalveluja ja parantaa palvelujen saatavuutta. Nopeammalla palveluihin pääsyllä voidaan ehkäistä ongelmien kasautumista ja pitkittymistä ja vähentää erityistason palveluiden tarvetta. Viime hallituskaudella toteutetun hoitotakuulainsäädännön muutosten seurauksena hoitojonoja on onnistuttu lyhentämään (ks. THL:n tilastot maaliskuu 2024). On kyseenalaista, että lainsäädäntöä muutetaan jälleen, vaikka hoitoonpääsyä on jo onnistuttu parantamaan.

Vaikka muutokset eivät koske lapsia ja alle 23-vuotiaita nuoria, niillä voi olla merkittäviä välillisiä vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin. Erityisesti niiden lasten vanhempien kohdalla, joiden ainoa hoitopaikka on julkinen terveydenhuolto, vanhemman terveydentilan heikentyminen hoitoonpääsyn pidentymisen vuoksi voi vaikuttaa merkittävästi lasten huolenpitoon ja hyvinvointiin.

Hoitotakuun höllentäminen kasvattaa eriarvoisuutta ja heikentää yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Ehdotetut muutokset vaikuttavat eniten heikommassa sosioekonomisessa asemassa oleviin, joilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia hakeutua omakustanteiseen yksityiseen hoitoon, ottaa tai saada

sairausvakuutuksia tai käyttää työterveyspalveluita. Lisäksi alueellinen yhdenvertaisuus heikkenisi, sillä pitkät hoitotakuun enimmäisajat aiheuttaisivat merkittävää vaihtelua hoitoonpääsystä eri alueiden välillä. Vammaiset henkilöt myös tarvitsevat terveydenhuollon palveluja muuta väestöä enemmän. Täten esitys heikentäisi 23 vuotta täyttäneiden vammaisten henkilöiden asemaa enemmän verrattuna moniin muihin 23 vuotta täyttäneisiin.

Eryteisesti niiden potilasryhmien kohdalla, joiden ainoa hoitopaikka on julkinen terveydenhuolto, palvelujen parempi saatavuus kiireettömissä asioissa nopeuttaa vielä havaitsemattomien terveysongelmien ja riskitekijöiden havaitsemista. Mielenterveyshäiriöistä ja päihdeongelmista kärsiville hoitoonpääsyn viivästyminen voi aiheuttaa toimintakyvyn heikentymistä ja riski sairauksien kroonistumiselle ja pitkäaikaishaitoille kasvaa.

Kannatatteko 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon suunterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisajan muuttamista 3 kuukaudesta (nykyisin 4 kuukautta ja 1.11.2024 alkaen 3 kuukautta) 6 kuukauteen?

Ei

Perustelut tälle:

Katso ystävällisesti ylempi vastaus.

Esityksen mukaan lapsilla ja alle 23-vuotiaalla nuorilla säilytettäisiin voimassa oleva hoitotakuu (ml. 1.11.2024 voimaantuleva suun terveydenhuollon 3 kuukauden hoitotakuu) kokonaisuudessaan, vaikka tätä vanhempien hoitotakuuta kevennetään. Tämä tarkoittaisi, että alle 23-vuotiailla olisi oikeus päästä hoitoon kiirettömässä perusterveydenhuollossa nopeammin kuin tätä vanhemmilla. Pidättekö esitettävää lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten positiivista erityiskohtelua perusteltuna?

Kyllä

Perustelut tälle:

Kuten hallituksen esityksessä on perusteltu, lasten ja nuorten kohdalla oikea-aikainen hoitoon pääsy on erityisen tärkeää heidän tasapainoisen kehityksensä ja tulevaisuutensa kannalta. Keskusliitto katsoo kuitenkin, että oikea-aikaisia perusterveydenhuoltopalveluita pitäisi tarjota kaikenikäisille.

Pykäläkohtaiset kysymykset

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveystoimilaki 51 a § Pääsy perusterveydenhuoltoon kuuluvaan hoitoon:

Hoitoon pääsyn kohtuullista aikaa ei ole riittävästi avattu perusteluissa. Huolimatta hoitotakuaikojen pidentymisestä, jokaisen potilaan tulee päästä hoitoon kohtuullisessa ajassa. Tätä käsitettä tulee riittävästi avata säädöskohtaisissa perusteluissa, jotta terveydenhuollon ammattihenkilöillä on riittävät ohjeistukset veloitteen noudattamiseksi.

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta 10 a § *Kiireettömään hoitoon pääsy:*

Kaikkien korkeakouluopiskelijoiden tulisi päästä nopeasti hoitoon eli kaikki opiskelijat tulisi sisällyttää nykyisen hoitotakuun piiriin.

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta 10 b § *Hoitoon pääsy suun terveydenhuollossa:*

Kaikkien korkeakouluopiskelijoiden tulisi päästä nopeasti hoitoon eli kaikki opiskelijat tulisi sisällyttää nykyisen hoitotakuun piiriin.

Yhteenvedo annettavasta lausunnosta

Lastensuojelun Keskusliitto ei kannata esitettyjä muutoksia. Ehdotetut hoitotakuaajat ovat kohtuuttoman pitkät ja hyvinvointialueiden rahoitusten leikkaukset vaikeuttavat oikea-aikaisen perusterveydenhuollon toteuttamista.

Vaikka muutokset eivät koske lapsia ja alle 23-vuotiaita nuoria, niillä voi olla merkittäviä välillisiä vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin. Erityisesti niiden lasten vanhempien kohdalla, joiden ainoa hoitopaikka on julkinen terveydenhuolto, vanhemman terveydentilan heikentyminen hoitotakuaikojen pidentymisen vuoksi voi vaikuttaa merkittävästi lasten huolenpitoon ja hyvinvointiin.

Hoitotakuun höllentäminen kasvattaa eriarvoisuutta ja heikentää yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Ehdotetut muutokset vaikuttavat eniten heikommassa sosioekonomisessa asemassa oleviin, joilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia hakeutua omakustanteiseen yksityiseen hoitoon, ottaa tai saada sairausvakuutuksia tai käyttää työterveyspalveluita. Lisäksi alueellinen yhdenvertaisuus heikkenisi, sillä pitkät hoitotakuun enimmäisajat mahdollistaisivat merkittävän vaihtelun hoitotakuaikojen pituudessa eri alueiden välillä. Esitys heikentäisi 23 vuotta täyttäneiden vammaisten henkilöiden asemaa enemmän verrattuna muihin 23 vuotta täyttäneisiin heidän korostuneen palvelutarpeensa vuoksi.